

75 ÉVES

Hóna Gusztáv

(Budapest, 1948. november 10.)

Liszt Ferenc-díjas harsonaművész, egyetemi tanár, az MMA rendes tagja
(mma.hu)

I.

Hóna Gusztáv 1948. november 10-én született Budapesten, és életét – egy két éves időszak kivételével – mindaddig szűkebb pátriájában, Sashalmon töltötte. Édesapja, aki szintén a Gusztáv nevet viselte, szobrászművész volt. Amatőrként zenélt is: trombitált, hegedült, énekelt. Ifjabb Gusztáv az általános iskolai években zongorázni tanult, a felsőbb osztályokban apja irányításával trombitálni kezdett, majd megtalálta azt a hangszert, amely alkatának a legjobban megfelelt, a harsonát. A Kőbányai Zeneiskolában Zilcz György, majd 1965-től a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában Perlaki József és Pehl András tanította. Közben, 1963 és 1967 között, a Veres Pálné gimnáziumban tanulta a közismereti tárgyakat.

Az érettségit és a középiskolai hangszeres tanulmányok befejezését követően Hóna 1968-tól 1971-ig a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Tanárképző Tagozatán tanult korábbi mestere, Pehl András irányításával, majd a Zeneakadémián (Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyetemi Tagozat) Újfalusi László növendéke volt. 1973-ban szerezte meg második diplomáját, de addigra már megkezdte hivatásos muzsikusi pályáját. 1972. február elsején a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának harsonajátékosa lett, és 38 éven át, 2010-es nyugdíjba vonulásáig töltötte be ezt a pozíciót. Hangszeres tudását két amerikai ösztöndíj segítségével is továbbfejlesztette: 1978 és 1979 nyarán az Egyesült Államokban, a Florida State Universityn tanult William F. Cramer professzor irányításával.

A rádió együttese lehetőséget kínált a szólista karrier elindításához is. Első zenekar kíséretes felvételét Johann Georg Albrechtsberger (1736–1809) *B-dúr harsonaversenyével* készítette, Lehel György vezényletével. Az elkövetkező évtizedek több mint tucatnyi zenekarkíséretes szóló fellépést hoztak a pályáján, közöttük hangversenytermi és élő rádióközvetítésekkel, stúdiófelvételekkel. Összesen mintegy 400 percnyi felvételt készített szólistaként, és ennek körülbelül a dupláját kamaraegyüttesek tagjaként. Ez 18-20 hanglemeznek felel meg, ami a harsonások között szinte egyedül álló.

1974-ben rádiózenekari és operaházi kollégáival megalapították a Modern Rézfúvós Együttest. A hét tagú formációban a következők játszottak: Geiger György, Somorjai István és Szabó László – trombita, Keveházi Jenő – kürt (öt később öccse, Jenő váltotta fel), Hőna Gusztáv – harsona, Egressy Károly – basszusharsona, Szabó Vilmos – tuba. 1979-ben az olaszországi Anconában megnyerték a Nemzetközi Rézfúvós Verseny abszolút első díját. Ennek köszönhetően bejárták Itáliát, majd Németországot, néhány év múlva pedig a *Columbia Artists Management Inc.* öt amerikai turnét szervezett a számukra, melynek során megfordultak szinte valamennyi államban, New Yorktól és Chicagótól egészen Las Vegasig és Los Angelesig.

A szeptettel párhuzamosan működő Hőna Harsonakvartett egy fellépésnek köszönhette létrejöttét: az ifjú rádiózenekari kolléga, Balogh Sándor 1982-es zeneakadémiai diplomakoncertjén Kácsik Jenővel és Cserháti Jánossal játszottak együtt négyen, majd pedig állandósult ez a formáció. A nemzetközi porondon az 1984-es Nemzetközi Rézfúvós Kongresszus hozta meg az áttörést a számukra Bloomingtonban (USA), az Indiana Universityn. Szintén jelentős továbblépést hozott számukra 1988-ban az I. Ausztrál Nemzetközi Harsonaverseny és Szimpózium Brisbane-ban a Queensland Universityn. A kvartett az 1990-es években egy rövidebb szünet után újjáalakult, Hőna Gusztáv és az ifjabb generációhoz tartozó Erdei Csaba, Káip Róbert és Csáthi Miklós részvételével.

A Magyar Rádióban végzett munkának köszönhetően Hőna Gusztáv a kortárs zene történetének alakításában is jelentős szerephez jutott. Megismerkedett a korzeneszerzőivel, akik számos művet írtak az ő és együtteseire számára. Közéjük tartozott Kocsár Miklós, Victor Máté, Balassa Sándor, Jereb Ervin, Durkó Zsolt, Mihály András, Hidas Frigyes, Dubrovay László, Sári József, Ránki György, Farkas Ferenc, Csemiczky Miklós, Székely Endre, Szőlőssy András, Malek Miklós és számos más kiváló mester.

Hőna Gusztáv célkitűzése az lett, hogy bebizonyítsa: a harsona a divatos jazz muzsikán kívül, a klasszikus zenében is lehet szólóhangszer, és aktív szerepet

játszhat a modern zenei nyelv alakításában. Több évtizedes munkája egy olyan szóló és kamarazenei magyar harsonairodalom megszületéséhez járult hozzá, amelyben játéka és személye inspiráló forrásként szolgált a zeneszerzők számára. A kész alkotásokat szólistaként vagy kamaraegyüttes tagjaként mutatta be, majd világszerte népszerűsítette. A 80-as évektől szinte minden évben meghívták nemzetközi harsona találkozókra, európai és amerikai workshopokra és szimpóziumokra, ahol nagy sikert aratott a magyar darabok megszólaltatásával. Később előadásokat és mesterkurzusokat is tartott, amelyek egyik fő vonzerejét a hazai kortársak művei jelentették.

Az évtizedek során felhalmozott tudást és tapasztalatot Hóna Gusztáv 1989 óta a budapesti Zeneakadémián (akkori nevén Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, később Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem) adja tovább a következő generációknak. 1990-ben szerzett állandó tanári státuszt, 1997-es habilitációját követően egyetemi docensi, 2004-ben egyetemi tanári kinevezést kapott. 2001-től három cikluson át töltötte be a Fúvós Tanszék vezetői tisztségét. 2004-ben írott disszertációjával (*Kortárs magyar harsonairodalom – a dolgozat készítőjének ajánlott művekről*) 2005-ben DLA fokozat szerzett.

Munkásságát számos kitüntetéssel ismerték el. A magyar harsona darabok előadásáért és terjesztéséért 1992-ben Liszt Ferenc-díjat, 1992-ben és 2002-ben Ritskus Zenei Alapítvány díjat, iskolateremtő tevékenységéért pedig 2013-ban Bartók–Pásztory-díjat kapott. 2010-ben az övé lehetett a legrangosabb nemzetközi kitüntetés, amiben harsonaművész részesülhet: művészi és tanári pályájának, valamint a világ előadóművészetére gyakorolt hatásának elismeréseként neki ítelték a Nemzetközi Harsona Szövetség (International Trombone Association) életműdíját, amit Austinban (Texas, USA) vehetett át az ott rendezett Nemzetközi Harsona Fesztivál alkalmával.

Az életrajzot összeállította: Gombos László [2016] (mma.hu)

Hóna Gusztáv
(papageno.hu)

II.

FONTOSABB FELLÉPÉSEK, KONCERTEK

Hazai

- 1986 Budapest (Mahler III. szimfónia harsonaszóló, vez.: Lamberto Gardelli)
1975 Budapest, a Modern Rézfúvós Együttes bemutatkozó hangversenye jan. 18-án
1981 Győr (Hidas: Harsonaveseny, vez.: Jancsovcics Antal)
1983 Debrecen (Hidas: Harsonaveseny, vez.: Németh Gyula)
1987 Budapest, Zeneakadémia nagyterem (Ernst Bloch: Szimfónia harsonára és zenekarra, vez.: Lamberto Gardelli)
1990 Budapest, Vigadó (Hidas: Double concerto, Balogh Sándorral, vez. Medveczky Ádám)
1993 Budapest, Zeneakadémia nagyterem (Paul Creston: Fantázia harsonára és zenekarra, vez.: Kovács László)
1998 Százéves a Magyar Harsona Tanszak – ünnepi koncert, Zeneakadémia nagyterem
2000 Jubileumi koncert, Zeneakadémia Nagyterem
2002 Szombathely (Malek Miklós: Harsonaverseny, vez.: a szerző)
2013 Zeneakadémia Nagyterem, 115 éves a Magyar Harsona Tanszak, ünnepi koncert

Nemzetközi

- 1982 Universität Justus-Leibig, Giessen
1983 Nemzetközi Harsona Találkozó Belmont College, Nashville
1984 II. Nemzetközi Rézfúvós Kongresszus, Indiana University, Bloomington
1986 Indiana University, Bloomington
1988 Malmö, Zeneakadémia; koncert Malmö Szimfonikus Zenekarral (Hidas: Harsonaverseny)
1988 I. Ausztrál Nemzetközi Harsonaverseny és Szimpózium, Queensland University, Brisbane
1989 Szóló turné az USA-ban
1990 Szóló turné az USA-ban (Boston University, Harvard University, Juilliard School of Music, University of North Carolina, Texas University, stb.)
1991 Tallahassee, Florida, USA (Hidas: Florida Concerto, kettős harsonaverseny Roy Pickeringgel)
1992 Nemzetközi Harsona Quartet Verseny és Harsona Fesztivál, Detmold
1997 Nemzetközi Harsona Fesztivál, Urbana-Champaign University of Illinois,

USA

2003 Helsinki, Nemzetközi Harsona Fesztivál

2012 Párizsi Nemzetközi Harsonafesztivál, koncert a Corpus Harsonakvartett-tel

2012 Cesena, Italian Brass Week

2014 USA: koncertturné a Corpus Harsonakvartett-tel

Mesterkurzusai, előadásai

ittthon

2012 Balatonfüred, Nemzetközi Nyári Rézfúvós Akadémia – mesterkurzus

2012 I. Szegedi Rézfúvós Napok – mesterkurzus

2014 II. Szegedi Rézfúvós Napok – mesterkurzus

2015 III. Szegedi Rézfúvós Napok – mesterkurzus

külföldön

1981 Eastern Trombone Workshop – előadás

1982 Universität Justus-Leibig, Giessen – előadás

1983 Nemzetközi Harsona Találkozó Belmont College, Nashville – előadás

1983 Rézfúvós Seminar Neuhofen, Ausztria – mesterkurzus

1984 II. Nemzetközi Rézfúvós Kongresszus, Indiana University, Bloomington – előadások, mesterkurzusok

1986 Indiana University, Bloomington – mesterkurzus

1988 Zeneakadémia, Malmö – előadás, mesterkurzus

1988 Queensland University, Brisbane – előadás

1990 Boston University, Harvard University, Juilliard School of Music, University of North Carolina, Texas University, stb. előadások

1996 German Brass Academy – mesterkurzus

1997 Nemzetközi Harsona Fesztivál, Urbana-Champaign University of Illinois

USA

2012 Cesena, Italian Brass Week – mesterkurzus

2014 Freiburg, Párizs – mesterkurzusok

2014 USA, koncertturné a Harsonakvartett-tel – a turnéhoz kapcsolódó mesterkurzusokkal

2016 Nemzetközi Harsona verseny tenor és basszus harsonára

2018 Nemzetközi Harsona verseny tenor és basszus harsona

III.
GOMBOS LÁSZLÓ
HÓNA GUSZTÁV MŰVÉSZI PÁLYAKÉPE¹

Hóna Gusztáv

Hóna Gusztáv harsonaművész és egyetemi tanár a magyar zeneélet kiemelkedő személyisége, hangszerének nemzetközileg is számontartott képviselője. Fél évszázadon átívelő pályája során – muzikalitásán és technikai tudásán túl – azért kerülhetett az élvonalba, mert az elsők között ismerte fel korának tendenciáit és tudott élni ennek lehetőségeivel. A harsona szerepe ugyanis jelentősen átértékelődött a 20. század második felében, szóló- és kamarahangszerként is új funkciókban jelent meg. Ugyanakkor a komponisták a zenei nyelv megújítását célzó törekvéseikben felfedezték a benne rejlő hangzási lehetőségeket. Hóna Gusztáv nem csupán követte a változásokat, hanem azok élére állva szerzett elévülhetetlen érdemeket. Pályáján a zenekari, a szólista és a kamarazenei játék folyamatosan jelen volt, majd 1989-től ezek mellett a tanítás kapott egyre nagyobb szerepet.

Tanulóévek

1948-ban született Budapesten, és életét – egy két éves időszak kivételével – mindaddig szűkebb pátriájában, Sashalmon töltötte. Bár széles körű nemzetközi kapcsolatrendszer épített ki és bejárta a világot (elsősorban Európát és az

¹ Az írás forrása: MMA.HU mma.hu

Amerikai Egyesült Államokat), szülőföldjéhez fűződő szoros kötelékei miatt meg sem fordult a fejében, hogy külföldi sikereinek valamelyik helyszínén telepedjen le. Édesapja, aki szintén a Gusztáv nevet viselte, szobrászművész volt. Amatőrként zenélt is: trombitált, hegedült, énekelt. Az 1930-as években szalonzenekart szervezett, bálokban és egyéb zenei eseményeken játszottak. Az együttes tagja volt öccse, Károly is, aki csellózott, szaxofonozott és harsonázott.

Ifjabb Gusztáv többszöri kísérlet során találta meg azt a hangszert, amelyre alkata, fiziológiai felépítése a leginkább predesztinálta. Az általános iskolai években zongorázni tanult, majd a felsőbb osztályokban apja irányításával trombitálni kezdett. A véletlen segítette a továbblépésben: a padláson találta meg külföldre távozott nagybátyja régi harsonáját, amelynek fúvókamérete jól illett szájalkatához, megszólaltatási módja pedig mimikai izmaihoz és fogberendezéséhez. A Kőbányai Zeneiskolában Zilcz György, majd 1965-től a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában Perlaki József és Pehl András tanította. Közben, 1963 és 1967 között, a Veres Pálné gimnáziumban tanulta a közismereti tárgyakat. Az angol szakos osztályban szerzett tudása egész életére nézve meghatározónak bizonyult: nyelvismerete teremtette meg a külföldi kapcsolatteremtés lehetőségét, a koncertek szervezőmunkájának és a mesterkurzusok megtartásának alapfeltételét.

Az érettségit és a középiskolai hangszeres tanulmányok befejezését követően Hóna 1968-tól 1971-ig a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Tanárképző Tagozatán tanult korábbi mestere, Pehl András irányításával, majd a Zeneakadémián (Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Egyetemi Tagozat) Újfalusi László növendéke volt. 1973-ban szerezte meg második diplomáját, de addigra már megkezdte hivatásos muzsikusi pályáját. 1972. február elsején a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarának harsonajátékosa lett, és 38 éven át, 2010-es nyugdíjba vonulásáig töltötte be ezt a pozíciót. A próbajáték során Frank Martin *Ballade* c. művét játszotta (a zongoránál Jandó Jenővel), és ennek sikere határozott mederbe terelte pályáját. Szinte minden, amit később megvalósított, ennek a sorsdöntő pillanatnak lett a következménye, és a látszólag véletlennek tűnő momentum az események hosszú láncolatát indította el. A Gondviselésnek köszönhetően a megfelelő személy jókor volt jó helyen, és ő élni tudott az alkalom kínálta előnyökkel.

A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarában

A rádió együttese ugyanis számos olyan lehetőséget kínált a számára, ami más zenekar esetében nem állt volna rendelkezésre. A legfőbb adottság a

hangfelvételek készítéséből és a szigorú minőségbiztosítási rend érvényesítéséből adódott. Az együttes elsőszámú feladata nem a koncertelőadás, hanem a művek rögzítése, archiválása (helyi szakkifejezéssel „z”-sítése) volt, különös tekintettel a kortárs magyar zenére. Ennek köszönhetően joggal nevezték az 1970-es és 1980-as években a Magyar Rádiót a modern zene fellegvárának. Kiváló szakemberek kontrollálták a legkisebb zenei eseményeket is: próbafelvétel volt a feltétele annak, hogy valaki élő stúdiókoncerten szerepelhessen, illetve, hogy szóló- vagy együttes felvételt készíthessen. A legjobb, archiválásra szánt szalagokat pedig újabb bizottság hallgatta meg és értékelte. Így a zenekari játékosok számos kiváló kollégával: karmesterekkel, zeneszerzőkkel, énekes és hangszeres szólistákkal, zenei rendezőkkel, hangmérnökökkel, zenei lektorokkal kerültek ismeretségbe, és mindez széles körű lehetőségeket kínált az arra fogékony művészeknek.

Szólista karrier

Hőna Gusztávnak a rádió a személyes kapcsolatok kialakításán, zenei műveltségének és látókörének bővítésén túl a szólista karrier elindításához is jelentős támogatást nyújtott. Első zenekarkíséretes felvételét Johann Georg Albrechtsberger (1736–1809) *B-dúr harsonaversenyével* készítette, Lehel György vezető karmester irányításával. A Győrben is működött osztrák komponista darabja a harsonairodalom egyik legkorábbi, ma is játszott jelentős versenyműve, amelyet a 60-as években emeltek ki a feledés homályából. Először Zilcz György készített belőle felvételt, Hőna Gusztáv pedig tanára emléke előtt tisztelegve tanulta meg és állította mérceként a kortársak és az ifjabb generációk elé (a mű azóta a zenei versenyek állandó kötelező darabjai között szerepel). Később Medveczky Ádám vezényeltével is rögzítette a darabot.

Az elkövetkező évtizedek több mint tucatnyi zenekarkíséretes szóló fellépést hoztak a pályáján, közöttük hangversenytermi és élő rádióközvetítésekkel, stúdiófelvételekkel, ami nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő mennyiség. A hangszer ugyanis világszerte nagyon ritkán szerepel zenekarkíséréssel klasszikus zenei eseményeken, még a legkiválóbb amerikai harsonások esetében is előfordul, hogy ez a lehetőség alig egy-két alkalommal adatik meg az életükben.

A meghatározó személyes kapcsolatok gyakran zenekari szólóállásoknak köszönhetően, a véletlen közrejátszásával alakultak Hőna Gusztáv esetében is. 1986-ban például a rádiózenekar Mahler III. szimfóniáját játszotta Lamberto

Gardelli vezényletével, a maestro pedig a koncert végi ünneplés során elfelejtette felállítani a szólóharmonia-játékoszt. Utána annyira restellte magát, hogy Olaszországba hazaérve telefonon kért elnézést. Megbecsülését azzal fejezte ki, hogy felkérte a művészt Enst Bloch versenyművének (*Szimfónia harmonára és zenekarra*) előadására. A darabot 1987. május 20-án játszották a Zeneakadémia nagytermében, az eseményt a rádió közvetítette és több alkalommal megismételte. A jelentősebb szólófelvételek közé tartozik még Paul Creston: *Fantázia harmonára és zenekarra* (Kovács László dirigálásával) és Darius Milhaud: *Concerto D'hiver* (Jandó Jenővel a zongoránál). Hőna összesen mintegy 400 percnyi felvételt készített szólístaként, és ennek körülbelül a dupláját kamaraegyüttesek tagjaként. Ez 18-20 hanglemeznek felel meg, ami a világszerte preferált hangszeresekkel, hegedűsökkel vagy zongoristákkal összevetve is tekintélyes mennyiséget jelent, a harmonások között pedig szinte egyedül álló.

Modern Rézfúvós Együttes

Amint a szólista karrier is szervesen kapcsolódott a zenekari szereplésekhez, a kamarazenei lehetőségek jelentős részét is a rádiónál végzett munka teremtette meg. A művészt mindig is vonzották az együttjáték különféle típusai, ezért 1974-ben rádiózenekari és operaházi kollégáival – vagy inkább barátaival – megalapították a Modern Rézfúvós Együttest. A hét tagú formációban a következők játszottak: Geiger György, Somorjai István és Szabó László – trombita, Keveházi Jenő – kürt (őt később öccse, Jenő váltotta fel), Hőna Gusztáv – harmona, Egressy Károly – basszusharsona, Szabó Vilmos – tuba. A szeptett játéka mindenütt kedvező fogadtatásra talált, ugyanis ekkoriban – elsősorban angolszász területeken – második virágkorát élte a reneszánsz óta jórészt feledésbe merült rézfúvós kamarazene. Az 1951-ben alapított Philip Jones Brass Ensemble (London) volt az első fecske, amely a 60-as évek közepén lett igazán sikeres, és hamarosan számos hasonló követte, mint például az 1970 óta működő Canadian Brass (Toronto). A hozzájuk csatlakozó Modern Rézfúvós Együttesnek is jelentős szerep jutott abban, hogy a divathullám az egész világon érvényesüljön.

Nemzetközi karrierjük azután indult el igazán, amikor 1979-ben az olaszországi Anconában megnyerték a Nemzetközi Rézfúvós Verseny (Concorso Internazionale di Ottoni, Premio di Ancona) abszolút első díját. A győzelem számos felkérést hozott a számukra. Először Itáliát, majd Németországot járták be, néhány év múlva pedig a *Columbia Artists Management Inc.*, a világ egyik

vezető koncertszervező irodája figyelt fel az együttesre. Öt amerikai turnét szervezett a számukra, melynek során megfordultak szinte valamennyi államban, New Yorktól és Chicagótól egészen Las Vegasig és Los Angelesig.

Hóna Harsonakvartett

A szeptettel párhuzamosan működő Hóna Harsonakvartett egy fellépésnek köszönhetőe létrejöttét: az ifjú rádiózenekari kolléga, Balogh Sándor 1982-es zeneakadémiai diplomakoncertjén Kácsik Jenővel és Cserhádi Jánossal játszottak együtt négyen. Annyira megtetszett nekik a harsonák együtthangzása, hogy állandó együttest alakítottak. Hamarosan Cserhádi János diplomakoncertjén is szerepeltek, majd egymást érték a fellépések. A nemzetközi porondon az 1984-es Nemzetközi Rézfúvós Kongresszus hozta meg az áttörést Bloomingtonban (USA), az Indiana Universityn. Szintén jelentős továbblépést hozott számukra 1988-ban az I. Ausztrál Nemzetközi Harsonaverseny és Szimpózium Brisbane-ban, a Queensland University szervezésében. Hidas Frigyes nekik komponálta *Négyesfogat (Four-in-Hand)* című darabját, egyik korai LP lemezük erre utalva viseli a *Négyesfogat* címet.

A kvartett egy rövidebb szünet után újjáalakult az 1990-es években, Hóna Gusztáv és az ifjabb generációhoz tartozó Erdei Csaba, Káip Róbert és Csáthy Miklós részvételével. Amikor a könnyűzenei számokat játszottak más muzikusokkal társulva (ifj. Rátonyi Róbert – zongora, Sipos Endre és Friedrich Károly – bőgő, Lakatos Pecek Géza – dob) *Hóna Együttes* néven szerepeltek. A Magyar Rádió 22-es stúdiójában többek között „jazsi” standardokat vettek fel, ezekből *Holiday for Trombons* címmel jelentettek meg válogatást.

Hóna Gusztáv a Modern Rézfúvós Együttes és a Hóna Harsonakvartett mellett más együttesekben is játszott egy-egy időre vagy egy koncert alkalmával. A Mihály András vezette Budapesti Kamaraegyüttesben először Sztravinszkij *A katona története* című darabjában szerepelt, amikor volt tanárát, Pehl Andrást helyettesítette. Az ilyen „beugrások” az élményen túl felbecsülhetetlen értékű tapasztalatokat és számos személyes ismeretséget hoztak a művész számára.

Kapcsolat kortárs zeneszerzőkkel

A Magyar Rádióban végzett munka a fentiekén kívül egy olyan lehetőséget is kínált, aminek révén Hóna Gusztáv nem csak az előadóművészetben, hanem a kortárs zene történetének alakításában is jelentős szerephez jutott. Az 1970-es és 80-as években a rádióban számos zeneszerző dolgozott, mint zenei rendező,

korrepetitor, karmester, osztályvezető vagy lektor, ezáltal a napi munkának köszönhetően „testközelbe” került velük. Kocsár Miklós a népzenei rovat, majd a zenei főosztály helyettes vezetője, Victor Máté a könnyűzenei osztály vezetője volt, Balassa Sándor és Jereb Ervin zenei rendezőként, Durkó Zsolt és Mihály András lektorként dolgozott a rádióban. A sokoldalú Hidas Frigyes szinte a zenekar mindenesének számított, többek között dirigált, zongorázott, cselesztázott, átiratokat készített, hangszerelt, gyakran filmek és rádiójátékok zenéit vették fel vele.

Ugyanakkor a kortárs zenei hangfelvételek alkalmával Hőna számos további olyan komponistával találkozhatott, aki megjelent a stúdióban zajló aprólékos munka során vagy akár instruálta is a muzsikusokat. Így ismerhette meg közelebbről Dubrovay Lászlót, Sári Józsefet, Ránki Györgyöt, Farkas Ferencet, Csemiczky Miklós, Székely Endrét, Szöllősy Andrást, Malek Miklóst és számos más kiváló mestert. A barátságokon és a kölcsönös nagybecsülés kifejezésén túl pedig arra is lehetősége nyílt, hogy játékaival, személyes meggyőző erejével új művek komponálására bírja a zeneszerzőket. A harsona irodalma ugyanis – más hangszerekével összevetve – meglehetősen szegényes volt, az elmúlt évszázadokban alig keletkezett kifejezetten harsonára szánt kompozíció. Ezért a művészek főként csak átiratokat játszhattak, amelyekben kevésbé érvényesülhettek a hangszer speciális lehetőségei.

Hőna Gusztáv célkitűzése az lett, hogy bebizonyítsa: a harsona a divatos jazz muzsikán kívül, a klasszikus zenében is lehet szólóhangszer, és aktív szerepet játszhat a modern zenei nyelv alakításában, az új hangzások és technikák létrehozásában. Több évtizedes munkája egy olyan szóló és kamarazenei magyar harsonairodalom megszületéséhez járult hozzá, amelyben játéka és személye inspiráló forrásként szolgált a zeneszerzők számára. A kész alkotásokat szólistaként vagy kamaraegyüttes tagjaként mutatta be, majd világszerte népszerűsítette. A 80-as évektől szinte minden évben meghívták nemzetközi harsona találkozókra, európai és amerikai workshopokra és szimpóziumokra, ahol nagy sikert aratott a magyar darabok megszólaltatásával. Később előadásokat és mesterkurzusokat is tartott, amelyek egyik fő vonzerejét a hazai kortársak művei jelentették.

Hidas Frigyes mindhárom harsonaversenyét Hőna Gusztávnak írta. Az első, tenorharsonára komponált darab bemutatója 1979-ben Győrben volt a Győri Filharmonikus Zenekarral, Jancsovics Antal vezényletével. Ugyanabban az évben a stúdiófelvételen a rádiózenekar játszott Lehel György vezetésével. Ezt a *Kettősverseny* követte tenor és basszusharsonára, a mélyebb szólamot a mű

másik címzettje, Balogh Sándor szólaltatta meg a Pesti *Vigadóban*, *Medveczky Ádám* vezényletével. *A Birthday Concerto* 1998-ban, Hóna Gusztáv 50. születésnapjára készült, ezen a napon volt a zártkörű bemutatója. Az alkalmi mű 3. tételében a *Happy Birthday to You* közismert dallam kontrapunktikus feldolgozásban szólal meg.

Jereb Ervin 1974-ben ismerkedett meg a frissen alakult Modern Rézfúvós Együttes tagjaival. A közös munka megihlette a komponistát: trombitaversenyt írt az első trombitás Geiger Györgynek, majd 1979-ben az ő *Rézmetszetek* című darabjával (1978) nyerték meg Anconában a Nemzetközi Fúvós Versenyt. Ebben szerepet játszhatott az a tény is, hogy a műnek mind a hét szólama személyre szabottan készült. Ugyanezen év decemberében Jereb szólódarabot komponált Hóna Gusztávnak *Monográfia* címmel, amelyet 1980. január 12-én mutatott be a Magyar Rádióban. Mivel a 2. tételben a mű két szólamúvá válik, a második szólamból először hangfelvételt készített, majd a magnetofon hangjához játszotta hozzá az első szólamot. A magyarországi bemutatót amerikai, németországi és ausztriai követte, a stúdiófelvétel pedig 1983-ban, az Anconai Nemzetközi Zenei Versenyen első díjat nyert a zeneszerző kategóriában.

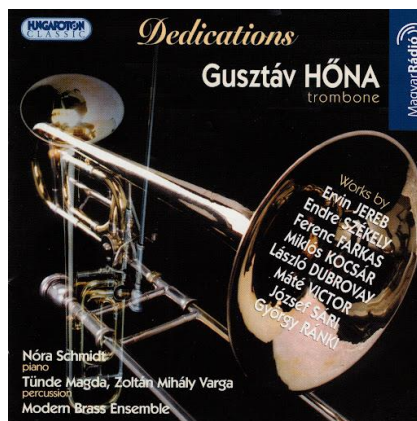
Jereb Ervin: [Monográfia: I. tétel](#) (2:27)

[Monográfia: II. tétel](#) (2:16)

[Monográfia: III. tétel](#) (2:46)

„Ajánlások” – CD album a neki ajánlott művekből

A *Monográfia* később rákerült egy olyan CD-lemezre, amely kizárólag Hóna Gusztáv számára komponált műveket tartalmaz a művész előadásában. A kuriózum értékű kiadványon a Jereb-darab mellett Dubrovay László Székely Endre, Kocsár Miklós, Farkas Ferenc, Victor Máté és Sári József művei hallhatók. Szintén az élőzene és hangszalag kombinációját igényli **Victor Máté** *Viatrone harsonára és hangszalagra* című darabja (1981), de itt a második szólam elektronikus zenei átalakuláson ment keresztül a hangstúdióban. A cím az út és a harsona olasz megfelelőjéből (via, trombone) alkotott műszó, amely – a szerző magyarázata szerint „a hangok forrására, vagyis a harsonára utal”.

Victor Máté: [Viatrone](#) (9:01)

Farkas Ferenc: [Bucinata](#) (2:14)

© 2005 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Egyetlen előadóra készült a 85 éves **Farkas Ferenc** *Buccinatája* (1990), amely tömörsége ellenére a harsona-játékmódok szinte teljes skálását felvonultatja. A magyar zeneszerzés és zeneoktatás doyenjével (a század 2. felének szinte minden híressé vált magyar komponistája az ő tanítványa volt a Zeneakadémián) a művész Farkas András karmester, a mester Svájcban élő fia révén került kapcsolatba, és ennek köszönhetően hazai koncert és svájci turné jött létre, majd a személyes és kölcsönös inspirációk eredményeképpen megszületett a számára komponált zenemű.

Sári József: [Ananta](#) (8:32)

© 2005 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Kíséret nélkül szólal meg **Sári József** 1983-as *Ananta* című darabja is. Sárival való bensőséges viszonyáról Hóna így vallott 2004-ben írott DLA disszertációjában: „Nem csupán zeneszerző és előadóművész kapcsolata ez, hanem egy olyan baráti viszony, amely meghatározó művészi és tanári pályámon. A Sári Józseffel való beszélgetések kifejezetten katartikus élmények. Feltöltődés, megnyugvás, munkára, aktív tevékenységre serkentés, komoly lelki támasz, ami mindig továbbvisz a pályán. Egyénisége, megnyugtató szavai, beszélgetéseink légköre mindig nagyon jó hatással voltak rám, és remélem lesznek is a további művészi és magánéletemre.”

[Dubrovay László: Solo No. 2](#) (8:18)

© 2005 HUNGAROTON RECORDS LTD.

A lemezen hallható harmadik szólódarab **Dubrovay László** *Solo No. 2* című darabja (1983), amely az elektronikus stúdiókban végzett tanulmányai

eredményeképpen a hagyományos harmóniavilág továbbfejlesztéséről tanúskodik, de mindhárom tételében megtartja a klasszikus dalforma kereteit. A Hőna Gusztáv segítségével végzett alkotói munka révén Dubrovay itt egészen új fúvástechnikát honosított meg a harsonán, azaz a művész nem csupán előadóként, hanem bizonyos tekintetben alkotóként is ott bábáskodott a legújabb zenei kifejezőmódok születésében.

Székely Endre: [Rapszódia \(8:08\)](#)
© 2005 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Ütőhangszerek kíséretével szólal meg **Székely Endre Rapszódija** (1982), amelyet a szerző Hőna egyik amerikai utazása előtt írt azzal a céllal, hogy a különféle egyetemeket a magyar harsonairodalomról tartott előadásai során szólaljon meg. Demonstrációs darab helyett azonban a művész maradandó értékű, hatásos koncertdarabot kapott ajándékba. **Kocsár Miklós** szintén *Rapszodiát* (1989) komponált Hőna számára, zongora és ütőhangszerek kíséretével. Eredetileg a zágrábi Europhonia Kortárszenei Fesztivál felkérésére készült, majd a szerző a bemutató tapasztalatai nyomán átdolgozta. Ez a változat szerepel az 1991-es rádiófelvételen és ez hangzott el 1992 januárjában a Minifesztiválon, a Pesti Vígadóban.

Kocsár Miklós: [Rapszódia \(10:04\)](#)

Ránki György: [Lúdapó meséi: I. A díszgúnár szerenádja \(2:33\)](#)

[Lúdapó meséi: II. Felhőlovaglás \(2:00\)](#)

[Lúdapó meséi: III. Ludak tava \(2:13\)](#)

[Lúdapó meséi: IV. Libaviadal Ludmilláért \(3:45\)](#)

[Lúdapó meséi: V. És Lúdapó ismét repül \(1:48\)](#)

Ránki György *Lúdapó meséi* című, öt tételes paródia-ciklusa az 1980-as évek közepén készült. A *Hétfejű sárkány szerenádjának* sikere után ez volt a második darab, amit Ránki a Modern Rézfúvós Együttes számára komponált. 1987 szeptemberében vették fel a Magyar Rádióban. A mű eredetileg harsonaszóló volt fúvószenekari kísérettel. Ezt a változatot Hőna Gusztáv 1988-ban mutatta be a Pesti Vígadóban a Honvéd Művészegyüttes Fúvószenekara közreműködésével, Marosi László vezényletével. A darab a művész egyik kedvelt repertoárdarabja lett. Amerikai premierjére 1989-ben került sor Chicagóban a University of Illinois Concert Band kíséretével, majd többek

között Bostonban is elhangzott a Boston University Band közreműködésével, Tom Everett vezetésével.

Malek Miklós: Concerto for trombone (22:08)

A Hóna Gusztávnak vagy együttesének komponált további zeneművek közül kiemelhetjük még Malek Miklós *Harsonaversenyét* (2002), Hidas Frigyes *Hét bagatell tizenkét harsonára* (1979), Sári József *Búcsú Glenn Gouldtól* (1983) és Másik János *Déli banya* c. darabját. Utóbbi, egy afrikai inspirációk nyomán keletkezett mű, eredetileg négy harsonára, tablára, bőgőre és énekhangra készült, majd a művészek a szerző engedélyével áttették harsona kvartettre, tubára és a játékosok által megszólaltatott, afrikai hangzásokat imitáló ütőhangszerekre. Ez a változat a Hóna Harsonakvartett 25. évfordulóján rendezett ünnepi esten hangzott el az MTA Dísztermében 2008. október 8-án, majd 2012-ben Párizsban kvintettként is megszólalt Hóna Gusztáv és a Corpus Quartet előadásában.

Az „amerikai titok” – Florida State University

A hangszeres művészek sikerének egyik összetevője a megszólaló hang szépségében, plaszticitásában rejlik. Hóna Gusztáv művészi hitvallásának és zenei filozófiájának középpontjában is ez áll, számára csak jóval a hallgató auditív „lefegyverzése” után következik a hangok összefüggéseinek megmutatása, a zenemű analitikus szempontú interpretálása. Játékmódjának, hangképzésének fontos elemei származnak azokból a tanulmányokból, amelyeket 1978 és 1979 nyarán az Egyesült Államokban, a Florida State Universityn folytatott. Ennek előzményei 1974-re, a Los Angelesi Szimfonikus Zenekar magyarországi fellépésére vezethetők vissza. Az Erkel Színházban adott hangverseny alkalmával a művésznek már akkor feltűnt, hogy az amerikaiak lazábban, könnyedebben szólaltatták meg a rézfúvós hangszereket, mint hazai kollégáik. Két évvel később, amikor részt vett a Montreux-ben rendezett Nemzetközi Rézfúvós Kongresszuson, megkereste William F. Cramert, aki évtizedek óta tanított a Florida State Universityn. 1978-ban sikerült ösztöndíjat szereznie és kijutni Floridába, hogy három, majd a következő évben további három hónap alatt eltanulhassa a professzortól az „amerikai titkot”, a „Blow freely!”, azaz „Fújj szabadon!” elv alapján működő sajátos légzés- és játéktechnikát.

Amerikában, a szemeszter lezárásaként adott koncertjén társaival előadta Hidas Frigyes négy darabból (*Fantasia, Introduzione e fughetta, Interludium, Scherzo e chorale*) álló ciklusát, amely egyre növekvő előadói apparátusával – szóló, duett, trio és kvartett – a harsonakvartett születését jeleníti meg

Ezt követően, Cramer professzor ajánlására, évről évre meghívták különféle amerikai workshopokra, ahol a részben általa inspirált magyar harsonairodalmat mutatta be a nemzetközi hallgatóság előtt. Kezdeményezésére Hidas Frigyes átdolgozta a *Kettősverseny kíséretét fúvós zenekarra és Florida Concerto címmel a Florida State University* együttesének ajánlotta. Ezt a változatot *Hőna a dedikáció címzettjeivel többször játszotta Amerikában*. Néhány év után már akkora repertoárral rendelkezett, hogy önálló magyar programokat állíthatott össze.

Tanítás a budapesti Zeneakadémián

Az évtizedek során felhalmozott tudást és tapasztalatot Hőna Gusztáv 1989-től a budapesti Zeneakadémián (akkori nevén Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, később t.k. Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem) adja tovább a következő generációknak. 1990-ben szerzett állandó tanári státuszt, 1997-es habilitációját követően egyetemi docensi, 2004-ben egyetemi tanári kinevezést kapott. 2001-től három cikluson át töltötte be a Fúvós Tanszék vezetői tisztét, egészen 65. életéig, ameddig erre a hazai jogszabályok lehetőséget adnak. 2004-ben írott disszertációjával (*Kortárs magyar harsonairodalom – a dolgozat készítőjének ajánlott művekről*) 2005-ben DLA fokozat szerzett.

Egy 2009-es interjúban így nyilatkozott a tanításról: „Az az ars poeticám, hogy a tanár legyen a növendékekért, és nem fordítva. Úgy tűnik, sikerült ezt az elvet a gyakorlatba is átültetnem, mert a 60. születésnapomon, 2008. november 10-én, a diákjaim teljesen saját szervezésben meglepetéskoncertet szerveztek a számomra a Fészek Klubban. Telt ház volt, nagyon megható pillanatokat éltem át ezen a kedves ünnepélyen. ... Talán azt is jelenti ez, hogy a kollégák szintén elismerik tanári munkámat. Úgy igyekszem dolgozni, hogy mind tanártársaimnak, mind diákjaimnak segítségére lehessenek.”

Hazai és nemzetközi elismerések

Hőna Gusztáv munkásságát számos kitüntetéssel ismerték el. A magyar harsona darabok előadásáért és terjesztéséért 1992-ben Liszt Ferenc-díjat, 1992-ben és 2002-ben Artisjus Zenei Alapítvány díjat, iskolateremtő tevékenységéért pedig 2013-ban Bartók–Pásztory-díjat kapott. 2010-ben az övé lehetett a legrangosabb nemzetközi kitüntetés, amiben harsonaművész részesülhet: művészi és tanári pályájának, valamint a világ előadóművészetére gyakorolt hatásának elismeréseként neki ítelték a Nemzetközi Harsona Szövetség (International Trombone Association) életműdíját, amit Austinban (Texas, USA) vehetett át az ott rendezett Nemzetközi Harsona Fesztivál alkalmával. [2016]